

Økonomisk stønad fra NAV til tannbehandling

NTFs medlemmer har plikt til å hjelpe sine pasienter til å oppnå økonomiske rettigheter og ytelser som følger av lovgivning, jf. NTFs etiske regler § 9. Mange tenker kanskje på pasientens rettigheter etter folketrykkløven i denne sammenheng (Helforefusjon), men også pasienter med dårlig økonomi kan ha rett til stønad til å få utført nødvendig tannbehandling.

De som mottar stønad til tannbehandling fra NAV får den i medhold av sosialtjenesteloven. Lovens formål er å «bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.»

Artikkelen beskriver prosessen rundt det å få slik stønad, hva tannlegen må passe på i denne sammenheng og også NTFs kontakt med NAV rundt dette temaet.

Tannlegens rolle

Tannlegen er ikke part i vurderingen av om pasienten skal få innvilget økonomisk stønad til tannbehandling, det er pasienten selv som må søke. NAV fatter vedtak om hvorvidt pasienten har rett til stønad, og om den skal innvilges med eller uten bruk av vilkår. Det tannlegen må forvisse seg om, for behandlingen igangsettes, er at pasienten har fått innvilget stønad, og at vilkårene er oppfylt der det fremgår slike av vedtaket. NAV anbefaler at man kontakter dem per telefon før behandlingen igangsettes for å være sikker på at pasienten har oppfylt de vilkårene som er satt. Der pasienten har mottatt akuttbehandling må vedkommende få med seg kvittering og en uttalelse fra tannlegen for å kunne kreve beløpet dekket av NAV i etterkant.

Vurderingen av om pasienten/brukeren har rett til stønad fra NAV

Ansvar for ytelse etter sosialtjenesteloven er som hovedregel lagt til det enkelte NAV-kontor i den enkelte kommune.

Personer som av ulike årsaker ikke har økonomi til å betale for egen tannbehandling, og som heller ikke har rettigheter etter annen lovgivning, kan søke om økonomisk stønad til å få utført nødvendig tannbehandling. Innvilgelse av eller avslag på søknad om stønad skal foretas etter en konkret og individuell vurdering.

For å ha rett til stønad fra NAVs sosialtjeneste må pasienten oppfylle vilkårene for rett til økonomisk sosialhjelp (sosialtjenesteloven §§ 18 og 19), fremlegge et skriftlig behandlings- og kostnadsoverslag, og behandlingen som skal utføres må være nødvendig.

Hjemmelen for stønad til tannbehandling fra NAVs sosialtjeneste finnes i sosialtjenesteloven §§ 18 og 19. Målet er å sikre alle som oppholder seg lovlig i Norge et forsvarlig livsopphold. Det vil føre for langt å gå inn i detaljene i bestemmelsene, men de omtales kort nedenfor.

Det følger av § 18 at den som ikke har tilstrekkelig med penger til å dekke sine levekostnader gjennom arbeid, egne midler eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. Når alle andre inntektsmuligheter er utnyttet fullt ut, men ikke strekker til, har den som ikke kan sørge for sitt livsopphold rett til stønad uansett hva årsaken er.

Hovedprinsippet for behandling av søknad om økonomisk stønad er at det skal foretas en konkret og individuell vurdering av hjelpebehov, stønadsbeløp og stønadsform.

En rettferdig likebehandling av en skjønnsmessig og behovsbasert ytelse sikres ved at grunnlaget for vurderingene er det samme. Det vil si at det skal

tas hensyn til de samme personlige forholdene, de samme inntektene og de samme utgiftene for tjenestemottakere som er i tilsvarende livssituasjoner.

Bestemmelsen i § 19 fastsetter at kommunen i særlige tilfeller kan yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon, selv om vilkårene i § 18 ikke er til stede.

Bestemmelsene omhandler all økonomisk sosialhjelp. I NAVs rundskriv nr. 35, lov om sosiale tjenester i NAV, er utgifter til tannbehandling nærmere omtalt i punkt 4.18.2.46:

«Utgifter til tannbehandling står i en særstilling, da behandlingen i liten grad dekkes av folketrygden eller andre offentlige ordninger og utføres av det offentlige. Nødvendig konserverende eller kurativ tannbehandling, som ikke dekkes av andre ordninger, inngår i livsoppholdet. Det er nødvendig behandling i tråd med gjeldende faglige og forsvarlige anbefalinger som kan dekkes. Prisforskjellen mellom ulike tannleger kan være stor, og stønaden kan beregnes til å dekke et rimelig alternativ. Kosmetisk behandling anses i utgangspunktet ikke som nødvendig for livsoppholdet, men det kan etter omstendighetene være åpenbart urimelig å anse en behandling som rent kosmetisk.»

Basert på medlemshenvendelser til NTF vet vi at det ikke er en ensartet praksis ved de ulike NAV-kontorene for om pasienten får innvilget stønad, om det brukes vilkår ved innvilgelse, størrelsen på beløpet som innvilges og om det kreves at pasienten får utarbeidet behandlingsplan og prisoverslag av en offentlig ansatt tannlege.

Innvilgelse av stønad

Som vist over er ytelsene basert på en konkret og individuell vurdering som foretas av NAV og også omfatter en gjennomgang av brukerens økonomi,

andre muligheter til å dekke behandlingen selv osv. En helt ensartet praksis rundt disse vurderingene vil være vanskelig å oppnå, men like tilfeller skal behandles likt.

Klage på vedtak

Vedtak kan påklages til fylkesmannen av pasienten selv. Fylkesmannen kan vurdere om det er åpenbart urimelig å ikke yte hjelp eller om nivået på innvilget stønad er åpenbart urimelig. Vedtaket kan i slike tilfeller omgjøres.

Bruk av vilkår for tildeling av stønad

Økonomisk stønad er en rettighet for dem som ikke har andre muligheter til å forsørge seg selv, og skal i utgangspunktet gis uten vilkår. Vilkår innebærer at det knyttes en plikt, et pålegg eller en begrensning til vedtaket om tildeling av stønad. Selv om det ikke følger direkte av rundskrivets beskrivelse av stønad til tannbehandling, kan det med hjemmel i sosialtjenesteloven

§ 20 benyttes vilkår også ved tildeling av stønad. Vilkår skal kun brukes som ledd i den videre oppfølgingen av brukeren.

Der NTF er kjent med at vilkår har vært brukt handler vilkårene om at pasienten må selge konkrete eiendeler for å få økonomisk stønad til tannbehandling, og at pasienten må følge opp egen tannhelse for å ha rett til fortsatt økonomisk stønad til tannbehandling.

Bruk av vilkår ved akuttbehandling

NTF er ikke kjent med om det blir benyttet vilkår der pasienten har akutt behov for tannhelsehjelp. Det skal heller ikke forekomme, og det skal ikke settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad i en nødssituasjon. Ved akutt tannbehandling må brukeren som nevnt legge ved faktura og en uttalelse fra tannlegen for å kunne kreve beløpet fra NAV.

Beløpets størrelse

NTF har forståelse for at det er et rimelig behandlingsalternativ som dekkes. NAV har imidlertid i enkelte tilfeller vist til «offentlige takster», og NTF har påpekt overfor NAV at slike takster ikke finnes. Prisene er ikke like i Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) i ulike fylkeskommuner. Flere fylkeskommuner tilbyr behandling til voksne pasienter mot betaling i konkurranse med privatpraktiserende tannleger, og prisene hos DOT kan være høyere enn prisene hos private tilbydere.

Behandlings- og kostnadsoverslag

NTF er kjent med at NAV i noen kommuner henviser pasientene til DOT for å få laget et kostnadsoverslag. Et kostnadsoverslag må nødvendigvis basere seg på et konkret behandlingsalternativ, noe som innebærer at tannlegen i DOT først må undersøke pasienten og stille diagnose. DOT er organisert på fylkeskommunalt nivå, og det er uklart

for NTF hvorfor den fylkeskommunale tannhelsetjenesten har fått dette oppdraget i noen kommuner.

NTF fikk muligheten til å komme med innspill i teksten som omhandler tannhelsetjenester i forkant av at NAV skulle publisere en ny veiviser for sosiale tjenester på nav.no i 2017. Veiviseren er ment for brukerne for at de skal kunne orientere seg i egne rettigheter. I den opprinnelige versjonen av veilederen fremgikk det at *«noen kommuner vil henvide deg til den offentlige tannhelsetjenesten for å få kostnadsoverslag»*.

Denne teksten er nå fjernet etter innspill fra NTF, som mener at praksisen med at kostnadsoverslag skal utarbeides av DOT undergraver pasientens frie behandlervalg.

Det følger av helsepersonelloven § 4 at tannlegen selv har ansvar for å utføre faglig forsvarlig arbeid. Forsvarlighetskravet forutsetter at behandlende tannlege selv undersøker pasien-

ten og stiller diagnose for å kunne vurdere hvilken behandling pasienten bør gis. Å basere seg på en annen tannleges behandlingsforslag er ikke forsvarlig. NAV kan derfor ikke instruere tannlegen om utføring av en bestemt tannbehandling uten at tannlegen har fått mulighet til først å foreta en forundersøkelse og vurdere om behandlingsforslaget er forsvarlig. Et krav om at kostnadsoverslag skal utarbeides av en ansatt i DOT er derfor både fordyrende og påfører mottakerne en ekstra belastning ved at de må gjennomgå to forundersøkelser dersom de skal motta behandling fra en annen tannlege enn den som har foretatt undersøkelsen. Vi er også kjent med at NAV i noen kommuner ikke vil dekke utgiftene til forundersøkelse hos behandlende tannlege, noe som kan medføre at mottakeren ikke kan få behandling hos sin faste tannlege. Dette selv om tannlegen kan tilby rimeligere behandling enn det som tilbys i DOT. I verste fall er denne prak-

sisen en føring på hvilken tannlege pasienten skal bruke.

I mange kommuner er praksis derimot slik at mottaker selv kan velge hvilken tannlege de ønsker å motta behandling hos. Tannlegen foretar en undersøkelse av vedkommende, stiller diagnose og utarbeider et behandlingsforslag som oversendes NAV i kommunen for godkjenning. Godkjenningen foretas av rådgivende tannlege som enten er ansatt i eller som utfører oppdrag for kommunen. Dersom rådgivende tannlege er uenig i eller har spørsmål til tannlegens behandlingsforslag tar han/hun kontakt med tannlegen for avklaringer. Kommunen har siste ord i avgjørelsen om behandlingsforslaget skal godkjennes. Etter NTFs oppfatning er denne praksisen riktig.

*Silje Stokholm Nicolaysen
Juridisk rådgiver i NTF*